

MILIEUCONSULT
BODEM & ASBEST

**FLORA- EN FAUNAONDERZOEK
ZOELMOND - HENNISDIJK 10**

Opdrachtgever : Leefland
De heer A.L. Adler
Sint Annakapelstraat 34
4103 XV CULEMBORG

Vestiging : ABO-Milieuconsult B.V.
Curieweg 19
2408 BZ Alphen aan den Rijn
tel. +31 (172) 44 98 27

Projectnummer : ANL22-7173
Versie : 2
Periode onderzoek : Augustus 2022
Datum rapportage : 10 november 2022

Veldmedewerkers: De heer R.F.M. Sluijs (Ecoloog)

Projectadviseur: De heer A. Kerkhoven

Handtekening:

Dhr. R.J. van der Helm
General Business Unit Manager

Zonder toestemming van de opdrachtgever of ABO-Milieuconsult B.V. mag deze uitgave niet anders dan in zijn geheel worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van fotokopie, microfilm of welke andere wijze dan ook. Alle opdrachten worden uitgevoerd volgens onze Algemene Voorwaarden, zoals gedeponeerd bij de KvK Zuidwest-Nederland te Middelburg onder nr. 22065838. Op verzoek kunnen de Algemene Voorwaarden naar u worden toegestuurd.

INHOUDSOPGAVE

INHOUDSOPGAVE	2
1. INLEIDING	3
1.1 Aanleiding	3
1.2 Doel van het onderzoek	3
1.3 Leeswijzer	3
2. OPZET EN UITVOERING VAN HET ONDERZOEK	4
2.1 Bureaustudie	4
2.2 Veldonderzoek	4
2.3 Effectenbeoordeling	4
3. BESCHRIJVING VAN HET PLANGEBIED	5
3.1 Ligging plangebied	5
3.2 Algemene beschrijving van het plangebied	6
4. WETTELIJK KADER	8
4.1 Wet natuurbescherming, onderdeel soorten	8
4.2 Omgevingsverordening Gelderland (februari 2022)	9
5. RESULTATEN EN EFFECTENBEOORDELING	10
5.1 Vleermuizen	10
5.2 Grondgebonden zoogdieren	11
5.3 Vaatplanten	12
5.4 Vogels	12
5.5 Amfibieën en reptielen	13
5.6 Vissen	14
5.7 Overige beschermde soorten	15
6. SAMENVATTING, CONCLUSIE EN OVERZICHTSTABEL	16
6.1 De zorgplicht zoals weergegeven in artikel 1.11	16
6.2 De zorgplicht specifiek voor vogels in artikel 3.1	16
6.3 Overzicht van onderzochte soortgroepen en onderzoeksresultaten in het plangebied	17
7. AANBEVELINGEN	18
LITERATUUR EN BRONVERMELDING	20

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding

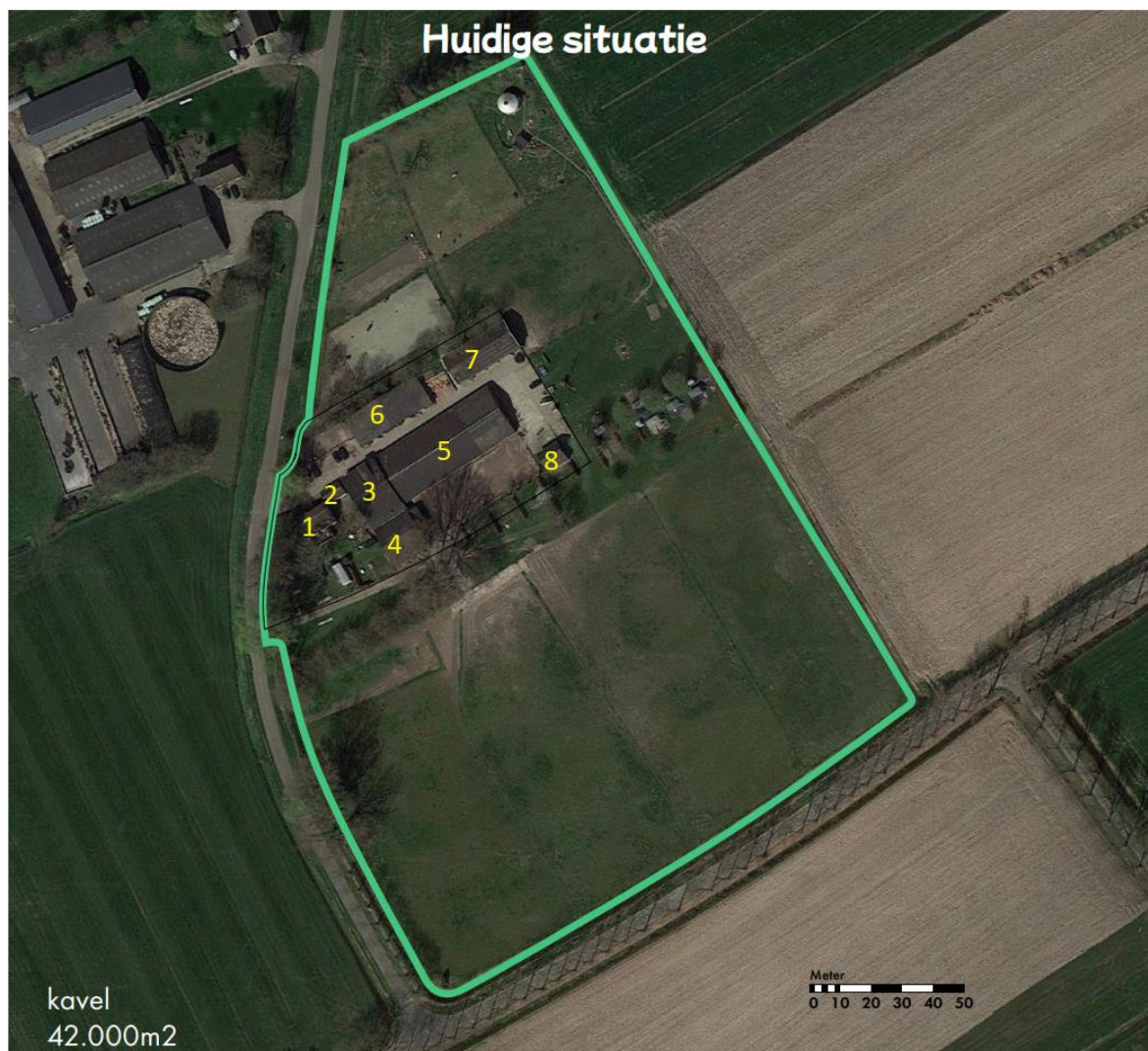
In opdracht van Leefland is een flora- en faunaonderzoek uitgevoerd op de locatie Hennisdijk 10 te Zoelmond, Gemeente Buren. Aanleiding voor het uitvoeren van dit flora- en faunaonderzoek zijn de voorgenomen plannen tot sloop van de huidige opstallen en nieuwbouw in het plangebied.

1.2 Doel van het onderzoek

Deze quickscan flora en fauna heeft ten doel de voorgenomen plannen te toetsen aan de huidige natuurwetgeving, de Wet natuurbescherming, zodat duidelijk wordt welke maatregelen moeten worden getroffen om overtreding van deze wet te voorkomen. Het plangebied is onderzocht en beoordeeld op de aanwezigheid van en betekenis voor door de Wet natuurbescherming beschermde plant- en diersoorten.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt de opzet van het onderzoek besproken en in hoofdstuk 3 wordt nader ingegaan op het plangebied. In hoofdstuk 4 is de reikwijdte en de doelstelling uit de Wet natuurbescherming beschreven. In hoofdstuk 5 worden conclusies getrokken uit de resultaten van het bureauonderzoek en het veldbezoek, waarna in hoofdstuk 6 de conclusies zijn samengevat. Tot slot worden in hoofdstuk 7 aanbevelingen en in de bijlage een overzicht van de geraadpleegde literatuur gepresenteerd.

Afbeelding 1: Plangebied. 1 woonhuis, 2 schuur, 3, 4, 5 en 6 oude paardenstallen, 7 open schuur, 8 te behouden sanitairgebouw

2. OPZET EN UITVOERING VAN HET ONDERZOEK

Het onderhavige flora- en faunaonderzoek bestaat uit twee onderdelen, te weten: een bronnen- en literatuuronderzoek en een biotooptoets (veldbezoek). De biotooptoets is door een ecooloog uitgevoerd op 19 augustus 2022 in de middag bij zwaar bewolkt weer en circa 22 graden Celsius.

2.1 Bureaustudie

Het bronnen- en literatuuronderzoek omvat een bureaustudie, waarbij kaarten zijn geraadpleegd (kenmerken van het landschap waarin het plangebied zich bevindt) en de reeds bekende verspreidingsgegevens van voorkomende beschermde soorten in de regio zijn geraadpleegd. In het bronnen- en literatuuronderzoek zijn het plangebied en het omliggende gebied in een straal van ongeveer 1,5 kilometer onderzocht.

Er zijn diverse bronnen geraadpleegd om een beeld te krijgen van de verspreiding en mogelijk voorkomen van beschermde soorten in en rond het plangebied. Aan de hand van deze informatie is een inschatting gemaakt of de betreffende soorten in het plangebied voor zouden kunnen komen, gezien de habitatvoorkeur van de betreffende soorten. Een overzicht van de gebruikte literatuur is opgenomen in de literatuurlijst, die is opgenomen in de bijlage van deze briefrapportage.

2.2 Veldonderzoek

Naast een bureaustudie is een biotooptoets uitgevoerd. Dit betreft een veldbezoek met als doel een inschatting te maken van de ecologische kwaliteiten van het plangebied. De bevindingen van het bronnen- en literatuuronderzoek worden in het veld getoetst en indien nodig aangevuld. Op het moment dat een biotooptoets wordt uitgevoerd, zijn niet alle soorten zichtbaar aanwezig. Diersoorten zijn bijvoorbeeld alleen nachtactief of in een bepaalde periode van het jaar afwezig. Daarom zijn de eisen die soorten/soortgroepen aan hun leefomgeving stellen met betrekking tot vaste rust- en verblijfplaatsen, voedselgebieden en migratierouten vergeleken en getoetst met de situatie in het veld. Op deze manier is ook het belang van het plangebied beoordeeld voor flora en fauna die niet zijn waargenomen gedurende de biotooptoets, maar desondanks toch mogelijk kunnen voorkomen ter plaatse van het plangebied. De resultaten van de biotooptoets betreffen uitsluitend waarnemingen binnen het plangebied.

2.3 Effectenbeoordeling

Op basis van de veldkenmerken van het plangebied en de verspreiding van beschermde soorten, is beoordeeld voor welke beschermde soorten het plangebied van betekenis kan zijn.

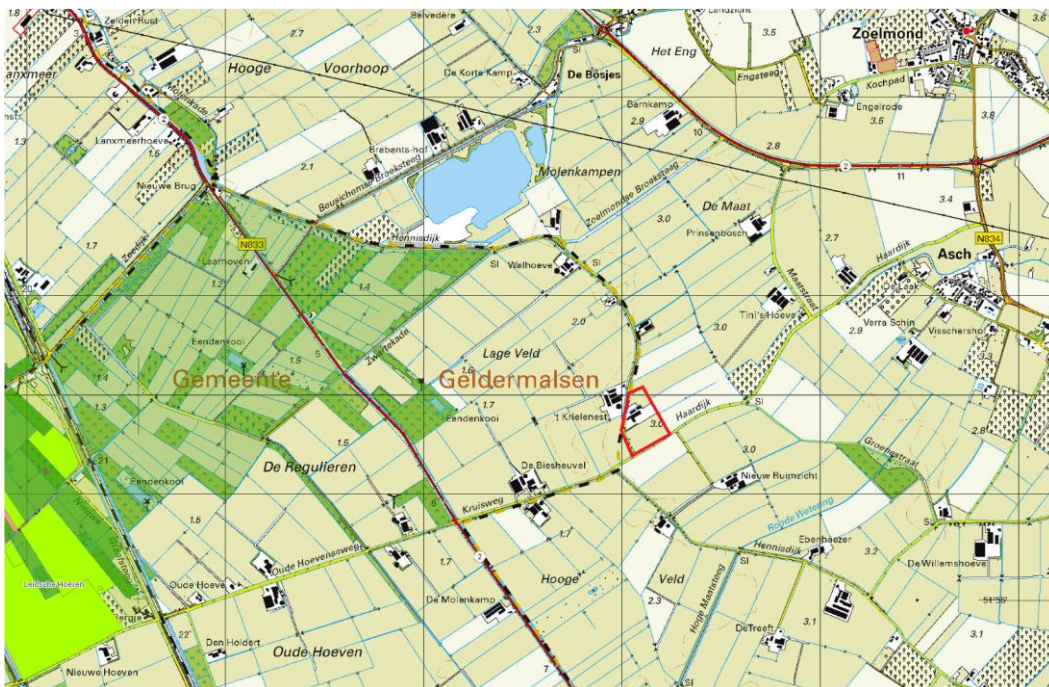
Bij deze toetsing is alleen gekeken naar de beschermde soorten uit de Wet natuurbescherming. Deze soorten hebben een Nederlandse of Europese bescherming en moeten worden getoetst op voorkomen en effect. Wanneer effecten optreden of verbodsbepalingen worden overtreden, dan zijn er mogelijk maatregelen nodig om de effecten te voorkomen, verzachten of te compenseren om te voldoen aan de Wet natuurbescherming.

Algemene soorten zijn niet meegenomen in deze toetsing. Deze soorten zijn zodanig algemeen in Nederland dat de gunstige staat van instandhouding niet in het geding komt door de meeste projecten. Bovendien geldt voor deze soorten een vrijstelling van de verbodsbepalingen zoals weergegeven in artikelen 3.1, 3.5 en 3.10 van de Wet natuurbescherming. Wel geldt de zorgplicht ex artikel 1.11.

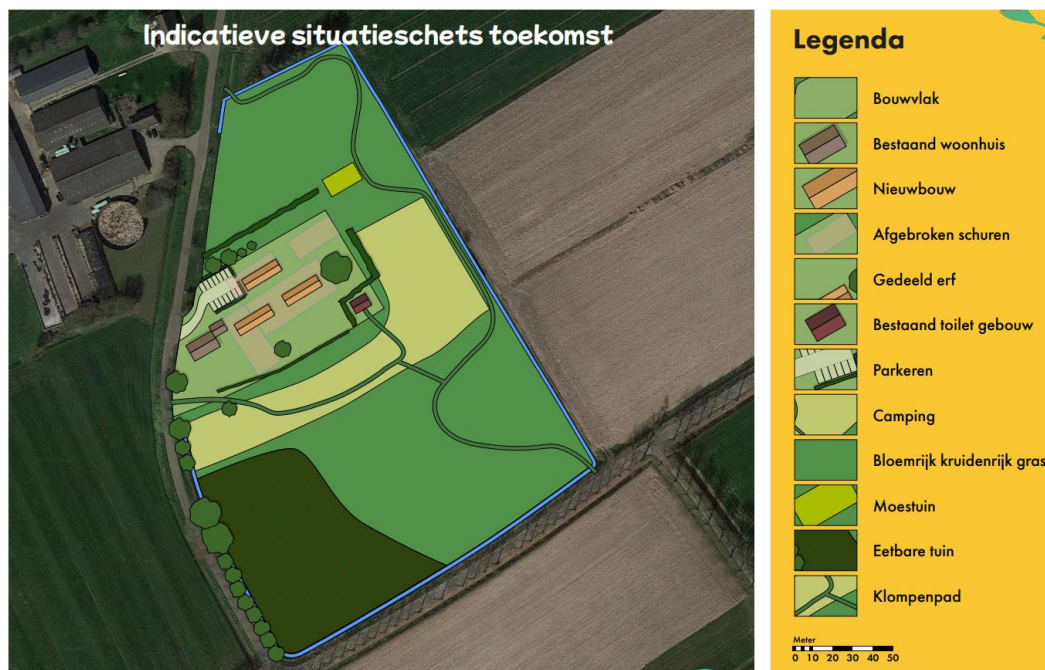
3. BESCHRIJVING VAN HET PLANGEBIED

3.1 Ligging plangebied

Het plangebied is gelegen in het buitengebied van Zoelmond tussen de Hennisdijk en de Haardijk. Het ligt in agrarisch gebied en geïsoleerd ten opzichte van andere bebouwing. Op onderstaande kaart is te zien dat het plangebied geen deel uitmaakt van het Natuurnetwerk Nederland, Natura 2000 of strategische reservering natuur. Het dichtstbijzijnde NNN ligt op 500 meter, waardoor er niet binnen NNN wordt gewerkt en de wezenlijke waarden en kenmerken van het NNN niet in het geding komen door de werkzaamheden. Binnen een straal van 10 kilometer liggen de volgende Natura 2000-gebieden: Kolland en Overlangbroek 8,5 kilometer en Lingegebied en Diefdijk-zuid 9,5 kilometer.

Afbeelding 2: Ligging plangebied (rode kader) ten opzichte van agrarische omgeving en natuurgebied Leidsche Hoeven.

Afbeelding 3: Indicatie van de voorgenomen plannen (Bron: Opdrachtgever).

3.2 Algemene beschrijving van het plangebied

In het plangebied staan meerdere gebouwen (zie afbeelding 1). Gebouw 1 is een woning. Gebouw 2 is een kleine niet geïsoleerde schuur welke behoort tot de woning. Gebouwen 3, 4, 5 en 6 zijn niet meer in gebruik zijnde melkveestallen en loodsen, welke na het melkvee zijn gebruikt als paardenstallen. Gebouw 7 is een open schuur. Gebouw 8 is een te behouden sanitair gebouw ten behoeve van de camping. Het terrein bestaat uit een niet meer gebruikte paardenbak, grasland voor paarden en grasland voor de camping. Tussen de beide stukken grasland ten noorden en ten zuiden van de bebouwing bevinden zich enkele bomen in rijen. Wat oudere wilgen staan bij de ingang van het terrein aan de Hennisdijk.

Afbeelding 4 en 5: Gebouw 1. Woning met gestucte muren. De betonnen dakpannen sluiten goed aan. De woning is in gebruik.

Afbeelding 6 en 7: Gebouw 2: Schuur bij woning.

Afbeelding 8 en 9: Binnenkant gebouwen 5 en 6

Afbeelding 10 en 11: Binnenkant gebouw 6 en gebouw 7 open schuur met een gedeelte van het terrein.

Afbeelding 12, 13, 14 en 15: Foto-impressie terrein

4. WETTELIJK KADER

4.1 Wet natuurbescherming, onderdeel soorten

Voor soortenbescherming geldt voor deze wet dat deze gericht is op het bereiken of herstellen van een gunstige staat van instandhouding van deze soorten. De wet maakt hiervoor een programmatische aanpak mogelijk. Binnen deze wet wordt de soortbescherming opgedeeld in drie categorieën:

1. De bescherming van alle natuurlijk in het wild levende vogels van soorten die voorkomen in de EU als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn en de niet in die bijlage genoemde geregeld voorkomende trekvogelsoorten (art. 3.1 – 3.4).
2. De bescherming van in het wild levende dieren en planten van soorten die voorkomen in de EU op grond van de Habitatrichtlijn (bijlagen I, II, IV, V) en natuurbeschermingsverdragen (art. 3.5 - 3.9).
3. De bescherming van niet onder de bovenstaande twee categorieën vallende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen, kevers en vaatplanten voorkomend in Nederland, vermeld in de bijlage van de Wet natuurbescherming (art. 3.10 - 3.11).

Voor de zoogdier- amfibie- en reptielsoorten opgenomen in deze bijlage geldt geen Europese verplichting tot bescherming. Deze soorten worden beschermd vanwege de breed in de maatschappij levende overtuiging dat deze dieren een bescherming behoeven. De andere in de bijlage opgenomen soorten worden om ecologische redenen beschermd. Hiermee geeft Nederland uitvoering aan de algemene verplichting van het Biodiversiteitsverdrag om kwetsbare en bedreigde dier- en plantsoorten te beschermen.

Verbodsbepalingen: Artikel 3.5

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Uitbreiding verbodsbepalingen en mogelijkheid tot ontheffing of vrijstelling: Artikel 3.10

1. Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:
 - a. in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
 - b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of
 - c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.
2. Artikel 3.8, met uitzondering van het derde en vierde lid, is van overeenkomstige toepassing op de verboden, bedoeld in het eerste lid, met dien verstande dat, in aanvulling op de redenen, genoemd in het vijfde lid, onderdeel b, de noodzaak voor de ontheffing of vrijstelling ook verband kan houden met handelingen:
 - a. in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
 - b. t/m h. (niet van toepassing, zie wettekst).
3. De verboden, bedoeld in het eerste lid, onderdelen a, en b, zijn niet van toepassing op de bosmuis, de huisspitsmuis en de veldmuis voor zover deze dieren zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevinden.

4.2 Omgevingsverordening Gelderland (februari 2022)

Artikel 3.68 (vrijstelling ruimtelijke inrichting of ontwikkeling en bestendig beheer en onderhoud)

- 1- In afwijking van de verboden in artikel 3.10, eerste lid, onder a en b, van de Wet natuurbescherming is het toegestaan de in bijlage 10 Vrijstelling vangen diersoorten genoemde soorten met de in die bijlage bedoelde middelen te vangen en de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van deze soorten opzettelijk te beschadigen of te vernielen bij handelingen in de kaders, bedoeld in artikel 3.10, tweede lid, onder a, e, f en g, van de Wet natuurbescherming. Deze vrijstelling geldt alleen voor het in die bijlage aangegeven gebied en de daarin aangegeven periode.
- 2- Het vrijlaten van de gevangen dieren vindt zo snel mogelijk plaats in de directe omgeving op een voor de betreffende soort geschikte plek.

Bijlage 10: Gebied: binnen de gehele Provincie. Periode: gedurende het hele jaar.

Aardmuis, Bosmuis, Bruine kikker, Dwergmuis, Dwergspitsmuis, Egel, Gewone bosspitsmuis, Gewone pad, Haas, Huisspitsmuis, Kleine watersalamander, Konijn, Meerkikker, Middelste groene kikker, Ondergrondse woelmuis, Ree, Rosse woelmuis, Tweekleurige bosspitsmuis, Veldmuis, Vos en Woelrat.

Voor bovenstaande soorten geldt de zorgplicht. In de Provincie Gelderland houdt dat in dat deze soorten mogen worden gevangen in een vangkooi of, voor de aquatische soorten, in een schepnet, om vervolgens nabij het plangebied op een veilige plaats in vergelijkend habitat te worden teruggezet.

5. RESULTATEN EN EFFECTENBEOORDELING

5.1 Vleermuizen

Resultaten bureauonderzoek

In het plangebied staan meerdere gebouwen waardoor gebouwbewonende soorten kunnen worden verwacht. Hieronder vallen volgens de verspreidingsgegevens de gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en watervleermuis. Het plangebied moet worden onderzocht op open stootvoegen, kierende randen en daklijsten, of andere openingen die voor vleermuizen geschikt zijn.

Bomen van voldoende grootte zijn in het plangebied aanwezig. Deze moeten worden onderzocht op holtes die voor vleermuizen geschikt zijn om in te verblijven, zoals ingerotte boomdelen, ingescheurde takken en loshangend schors. De boombewonende ruige dwergvleermuis en watervleermuis gebruiken bomen soms het jaar rond. Rosse vleermuis (*nyctalus noctula*) gebruikt met name oude landgoederen in een bosrijke omgeving. Deze soort wordt niet verwacht. Gewone dwergvleermuis kan een paarverblijf in bomen hebben. Ruige dwergvleermuis en watervleermuis gebruiken als winterverblijfplaats ondergrondse objecten, zoals grotten, kalksteengroeven, oude steenfabrieken, bunkers, forten, vestingwerken, ijskelders en (kasteel)kelders. Bij uitzondering worden deze soorten ook in de winter in boomholten aangetroffen.

Resultaten veldbezoek

In het plangebied staat een woonhuis met pannendak (gebouw 1). De betonnen pannen sluiten nauw aan. In de gestucte muren zijn geen openingen voor vleermuizen. Tussen de dakkapellen en de aanhechting op het dak is geen ruimte. De schuur (gebouw 2) is niet geïsoleerd en kiert waardoor er tocht ontstaat. Vleermuizen houden niet van tochtige ruimtes. Op de vloering van de schuur zijn geen sporen van vleermuizen aangetroffen. De gebouwen 3, 4, 5 en 6 zijn deels niet geïsoleerd waardoor de golfplaten daken direct zichtbaar zijn. Bij enkele van deze gebouwen hangen steenwolisolatieplaten tegen het dak, zie afbeelding 6.

Tussen de enkelsteensmuur en de cellenbetonblokken zit een spouw van circa 1 cm. Deze spouwruijnte is te smal voor vleermuizen. De open schuur (gebouw 7) is een open kapschuur, die vanwege zijn open aard ongeschikt is voor vleermuizen.

Afbeelding 16 en 17: Zichtbare smalle spouw, welke alleen toegankelijk is via deze opening op circa 2 meter hoogte. Er zitten geen open stootvoegen in het gebouw. De foto ernaast geeft aan dat er een paar pannen ontbreken op het schuurtje. De pannen sluiten direct aan op de schrootjes (zie afbeelding 7).

De grote bomen zijn met name oude populieren en wilgen. Alle bomen zijn onderzocht op de aanwezigheid van holtes of scheuren die voor vleermuizen geschikt zouden kunnen zijn. Deze zijn niet aangetroffen.

Een doorlopend lijnvormig element is niet aanwezig. Het groen in het plangebied heeft een functie als foerageergebied. Verschillende landschappelijke structuren, een pré om te voorzien in foerageergebied voor meerdere verschillende soorten vleermuizen, ontbreken echter en er is voldoende groen in de omgeving aanwezig dat als alternatief kan dienen. Bovendien is het de wens van de eigenaren zoveel mogelijk groen te behouden.

Afbeelding 18 en 19: Rij met knotwilgen en op de achtergrond een grote wilg. Bomen bij de ingang van het terrein.

Conclusie vleermuizen

De gebouwen en bomen in het plangebied zijn ongeschikt bevonden als verblijfplaats voor vleermuizen. Verblijfplaatsen van vleermuizen kunnen daarom worden uitgesloten. Een lijnelement is niet aanwezig. Als foerageergebied heeft het plangebied geen essentiële functie, omdat voldoende groen voor vleermuizen om te foerageren aanwezig is naast het plangebied. Op basis van het bovenstaande is het uitgesloten dat de voorgenomen werkzaamheden negatieve effecten hebben op vaste rust- en verblijfplaatsen, vaste vliegroutes en essentieel foerageergebied van vleermuizen.

5.2 Grondgebonden zoogdieren

Resultaten bureauonderzoek

Op basis van verspreidingsgegevens kunnen bever, boomarmar, bunzing, waterspitsmuis en wezel voorkomen. Bevers komen voor in overgangsgebied tussen water en land. Boomarmar heeft een flink areaal aan bos nodig. Bunzing en wezel hebben de voorkeur voor kleinschalig cultuurlandschap met veel plaatsen om te schuilen en te nestelen. De waterspitsmuis komt voor in en langs schoon, niet te voedselrijk, vrij snel stromend tot stilstaand water met een behoorlijk ontwikkelde watervegetatie en ruig begroeide oevers. Hij komt voor bij beken, rivieren, sloten, plassen en daar waar grondwater opwelt. De waterspitsmuis komt alleen daar voor waar bodembedekkende vegetatie aanwezig is en waar binnen een straal van 500 meter water is te vinden.

Resultaten veldbezoek

Een watergang is niet aanwezig in het plangebied. Noord, zuid en oost grenst de locatie aan een smalle watergang, welke is dichtgegroeid met riet. Het grasland in het plangebied is kort en heeft weinig tot geen kruiden en geen ruig begroeide oevers. Voor waterspitsmuis zijn daarom zowel land- als aquatisch biotoop ongeschikt. Voor bever ontbreekt het aan een overgangszone tussen land en water.

Afbeelding 20 en 21: De vol met riet begroeide sloot tussen het plangebied en het kale agrarisch land.

Voor boomarter zijn er te weinig bomen in het plangebied en de ruime omgeving daarvan. Van kleine marterachtigen zijn geen sporen, zoals een latrine of prooiresten gevonden. Op het terrein zijn geen houtstapels of andere geschikte schuilplaatsen aanwezig en in de bomen zitten geen holtes. Verschillende soorten muizen, ratten en andere algemene soorten zoogdieren zullen in het gebied voorkomen.

Conclusie grondgebonden zoogdieren

Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde soorten zoogdieren, of sporen hiervan, aangetroffen. Het plangebied is ongeschikt biotoop voor deze soorten. Voor aanwezige algemene zoogdieren geldt de zorgplicht (zie §6.1).

5.3 Vaatplanten

Resultaten bureauonderzoek

Op basis van verspreidingsgegevens komen kleine wolfsmelk en stijve wolfsmelk voor. Kleine wolfsmelk staat op open, zonnige, vrij warme, vochtige, matig voedsel- en stikstofrijke, kalkhoudende, kleiige, niet te sterk bemeste, omgewoelde grond. (leem, klei, löss en mergel). Ze groeit in akkers met graan of hakvruchten, op stoppelvelden, op braakliggende grond, langs spoorwegen en paden en op open plekken van dijken en bermen.

Stijve wolfsmelk staat op open, zonnige tot licht beschaduwde, vochtige, stikstofrijke, matig voedselrijke, weinig of niet bemeste klei-, en mergelbodems, vaak op stenige plaatsen. Ze groeit in akkers, langs boszomen, op kapvlakten, op slootkanten en dijken, bij heggen en in bermen.

Resultaten veldbezoek

Het biotoop in het plangebied bestaat uit gemaaid grasland op het campingterrein en door paarden kort gehouden gras in de weides ten noorden en zuiden daarvan. Er zijn geen open of omgewoelde stukken land aangetroffen die bovendien nog vochtig zijn ook. Beschermde vaatplanten zijn tijdens het veldbezoek niet aangetroffen.

Conclusie vaatplanten

Geconcludeerd kan worden dat de aanwezige vaatplanten geen beschermde status hebben en ontwikkelingen niet in de weg staan.

5.4 Vogels

Resultaten bureauonderzoek

In de verspreidingsgegevens worden over de afgelopen drie jaar meerdere vogelsoorten genoemd in de omgeving van het plangebied. Huismus (*passer domesticus*), gierzwaluw (*apus apus*) en andere soorten waarvan het nest jaarrond beschermd is, waaronder uilen en roofvogels kunnen in het plangebied verblijven indien geschikte nestgelegenheid aanwezig is. Vanwege de geïsoleerde ligging van het plangebied ten opzichte van andere mogelijke verblijfplaatsen van huismussen, is het aannemelijk dat huismus jaarrond in het plangebied aanwezig is.

Resultaten veldbezoek

Huismussen zijn niet waargenomen in het plangebied en de omgeving daarvan. De gebouwen in het plangebied beschikken niet over invliegopeningen waarin huismus of gierzwaluw kunnen broeden. In de bomen in het plangebied zijn geen (overblijfselen van) jaarrond beschermde nesten aangetroffen. In de open schuur hangt een kerkuilenkast aan de binnenkant. Er zijn in de schuur en de omgeving daarvan echter nergens sporen, waaronder braakballen en schijfsporen van de aanwezigheid van een uil aangetroffen. Dit duidt erop dat de kast niet in gebruik is als vaste rust of verblijfplaats. Vanwege de bomen en struiken op het terrein is het mogelijk dat in het plangebied soorten broeden waarvan het nest niet jaarrond beschermd is.

Afbeelding 22 en 23: De kerkuilenkast in de open schuur

Conclusie vogels

Huismussen zijn in het gebied en in de ruime omgeving daarvan niet gesignaleerd, noch doet het plangebied dienst als (essentiële) foerageerplaats of schuilplaats voor huismussen. Voor gierzwaluw geldt, net als voor huismus, dat geen invliegopeningen aanwezig zijn. De kerkuilenkast is niet bezet geweest. Er broeden geen roofvogels in de bomen in het plangebied. Jaarrond beschermde nesten zijn derhalve niet aangetroffen. Vanwege het aanwezige groen is het mogelijk dat algemene soorten in het plangebied gaan broeden.

De Wet natuurbescherming biedt bescherming aan alle van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn. De nestbescherming geldt voor alle in gebruik zijnde nesten gedurende het broedseizoen en voor een beperkt aantal soorten jaarrond. Ieder nest dat in gebruik is, is beschermd. Voor het broedseizoen geldt geen vaste periode, globaal wordt uitgegaan van half maart tot half juli.

In het broedseizoen kan alleen gewerkt worden indien door een ecooloog is vastgesteld dat geen verstoring van broedvogels zal plaatsvinden. Wel is het mogelijk aan te vangen voor het broedseizoen en door te werken in het broedseizoen. Door de continue verstoring zullen vogels niet gaan nestelen.

Voor huismus, kerkuil en steenuil kunnen in de nieuwbouw of op het terrein voorzieningen worden gemaakt. Zie hiervoor de aanbevelingen in de bijlage.

5.5 Amfibieën en reptielen

Resultaten bureauonderzoek

Volgens verspreidingsgegevens komen de volgende beschermde amfibieën voor: vinpootsalamander, kamsalamander, alpenwatersalamander, poelkikker en heikikker voor. Reptielen komen niet voor.

Vinpootsalamanders worden in Nederland in twee landschapstypen aangetroffen, de heidegebieden op de hogere zandgronden en het heuvellandschap van Zuid-Limburg. Als voortplantingswater wordt hier met name gebruik gemaakt van zwakzure, permanente vennen, plassen en bospoelen.

Het landschap waarin de kamsalamander wordt aangetroffen is bosrijk, bevat houtwallen of struweel en wordt vaak gekenmerkt door kleinschaligheid in de directe omgeving van het voortplantingswater. Kamsalamanders komen zelden in akkerbouwgebieden voor. Ze komen relatief veel voor langs de grote rivieren, in beekdalen en op landgoederen. Kamsalamanders komen voor in een verscheidenheid aan typen visvrije wateren.

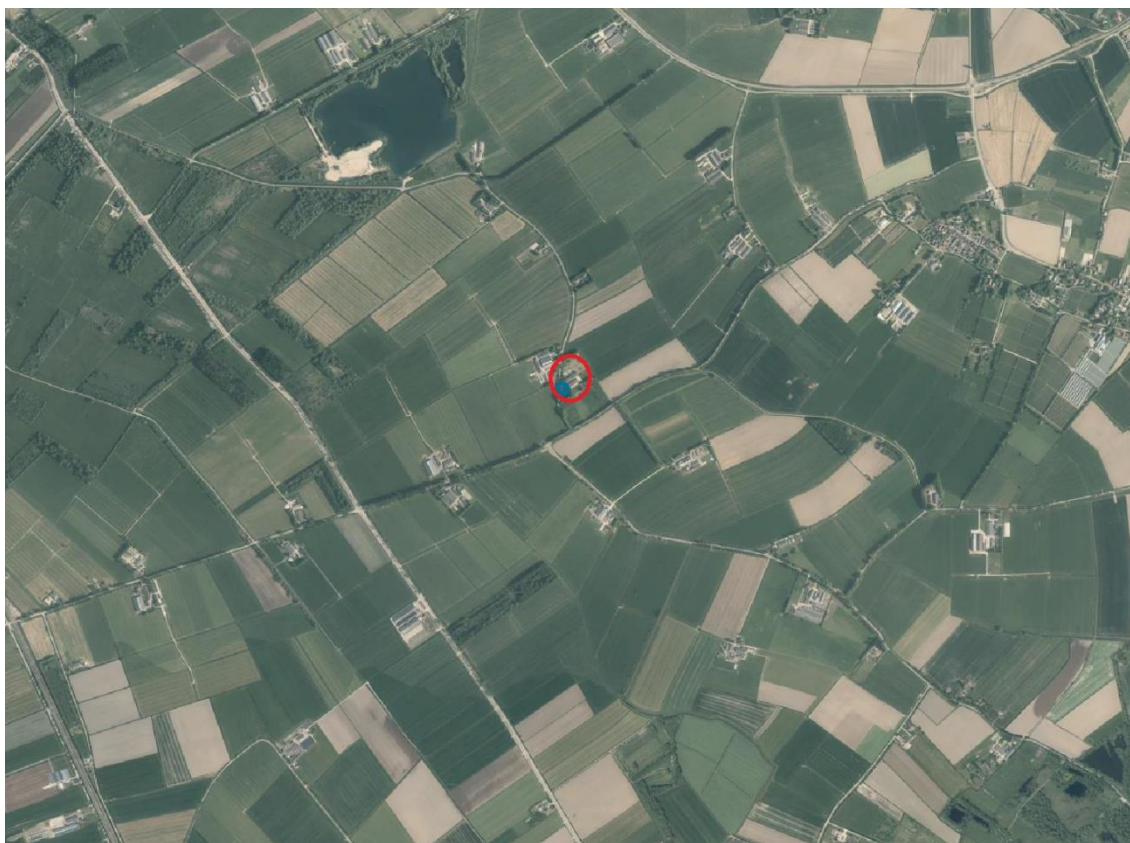
De alpenwatersalamander is niet kieskeurig wat betreft zijn voortplantingsbiotoop. In het voorjaar is hij in allerlei typen water te vinden, zolang het niet snel stromend of rijk aan vis is. Alpensalamanders overwinteren op land.

De poelkikker is een zon- en warmteminnende soort met een voorkeur voor onbeschaduwde wateren. De oeverzone moet bij voorkeur goed begroeid zijn. Het is een kritische soort, die houdt van voedselarm en schoon water. Hij heeft een voorkeur voor zwak zure, stilstaande wateren in bos- en heidegebieden op de hogere zandgronden. Hij komt voor in vennen, poelen en watergangen in hoogveenengebieden en in de uiterwaarden.

De heikikker heeft een zeer duidelijke voorkeur voor de landschapstypen heide, hoogveen, laagveen en halfnatuurlijk grasland. Ook wordt de soort gemeld uit bos en struweel, een belangrijke habitat voor de populaties uit de Vijfheerenlanden en het Kromme Rijngebied. De heikikker is duidelijk een cultuurvliedende soort die nauwelijks wordt aangetroffen in te intensief gebruikt agrarisch landschap, rond infrastructuur en bebouwing. De heikikker blijkt, in vergelijking tot bijvoorbeeld de bruine kikker, een vennensoort bij uitstek. Daarnaast komt de soort voor in kleine geïsoleerde wateren en in sloten (in laagveen, klei-op-veen en komkleigebieden).

Resultaten veldbezoek

In het plangebied zijn geen amfibieën en reptielen waargenomen. De omliggende dichtbegroeide sloten bieden niet het juiste specifieke biotoop dat in de verspreidingsgegevens vermelde soorten nodig hebben. In het plangebied is geen heide of veen aanwezig. Het plangebied is gecultiveerd en wordt gemaaid, waardoor geen geschikt grasland en geen geschikte oevers aanwezig zijn. Geschikt habitat ontbreekt ook in de ruime omgeving van het plangebied, waar intensief gebruikt akkerland aanwezig is, zie ook afbeeldingen 2, 8 en 12.

Afbeelding 24: Ligging plangebied (rode cirkel) midden in intensief beheerd akkerland.

Conclusie amfibieën en reptielen

Beschermde amfibieën kunnen op basis van verspreidingsgegevens niet worden uitgesloten. Het biotoop in het plangebied en de ruime omgeving daarvan is echter niet geschikt voor deze soorten, waardoor ze niet in het plangebied aanwezig zijn. Vanwege de afstand tot het natuurlijke habitat van poelkikker en heikikker tot het plangebied en het volledig voor beide soorten ongeschikte intensieve akkerbouwgebied tussen het plangebied en het natuurlijke habitat, is het uitgesloten dat beschermde soorten gebruik maken van het

plangebied. Vanwege afwezigheid van beschermde soorten zijn nader onderzoek naar het voorkomen van en maatregelen met betrekking tot beschermde soorten niet noodzakelijk. Wel geldt de zorgplicht (zie §6.1).

5.6 Vissen

De voorgenomen plannen voorzien geen ingrepen in het water. De volgende vissen zijn in Nederland beschermd: beekdonderpad, beekprik, elrits, gestippelde alver, grote modderkruiper en kwabaal. De kreeftachtige Europese rivierkreeft wordt hier ook meegenomen, omdat deze soort, net als vissen, gebruik maakt van watergangen. Volgens verspreidingsgegevens komen deze soorten niet voor.

Eventuele werkzaamheden in de watergangen dienen zoveel als mogelijk uitgevoerd te worden in de maanden september en oktober (na de voortplantingsperiode en vóór de winterrust van vissen en amfibieën). Werkzaamheden in watergangen kunnen alleen plaatsvinden als zowel de watertemperatuur als de luchttemperatuur boven het vriespunt en beneden de 25 °C liggen en wanneer er geen sprake is van ijsvorming. Bagger dat vrijkomt tijdens werkzaamheden dient gecontroleerd te worden op aanwezigheid van dieren (amfibieën en vissen). Indien dieren worden aangetroffen, dienen de soorten teruggeplaatst te worden in een geschikt leefgebied in de nabije omgeving, waar geen werkzaamheden zullen plaatsvinden.

5.7 Overige beschermde soorten

Resultaten bureauonderzoek

Bruin blauwtje, gevlekte witsnuitlibel en platte schijfhoren zijn overige beschermde soorten die volgens verspreidingsgegevens kunnen voorkomen.

Voor het bruin blauwtje worden geschikte graslanden gevonden in de duinen, op dijken en rivierduintjes, in wegbermen en op opgespoten en ruderaal terreinen. De vlinder vliegt vooral op warme, droge plaatsen en heeft een voorkeur voor gebieden met een afwisseling van open grond en begroeide plaatsen. In Nederlandse kalkgraslanden is de waardplant een ooievaarsbek.

De meeste gevlekte witsnuitlibellen zijn te vinden bij verlandingszones van laagveenmoerassen. Daarnaast kunnen ze voorkomen in bosplassen en verlandingszones van hoogveen- en heidevennen op de hoge zandgronden en randzones van hoogveen. In de duinen is de soort gevonden bij verlandingsvegetaties met een laagveenkarakter. Deze biotooptypen hebben met elkaar gemeen dat het water helder, ondiep (één meter of minder), matig voedselrijk en beschut gelegen is. Zowel vegetatieloze als dichtgroeide wateren worden gemedend.

Platte schijfhoren komt voor in zoete, heldere en schone wateren met een rijke begroeiing. Vaak in draadalg-vegetaties. Ook in andere vegetaties, zoals in wateren met krabbescheer. Daarnaast soms op de wortels van o.a. Lisdodde en vergelijkbare oevergebonden planten. De soort leeft niet in verontreinigd of brak water.

Resultaten veldbezoek

Tijdens het veldbezoek is vastgesteld dat het biotoop ongeschikt is voor beschermde soorten vlinders en libellen, vanwege het ontbreken van poeltjes of geschikte waardplanten voor ei-afzetting. De sloten rond het plangebied hebben geen goede onderwaterbegroeiing en hebben als (waard)plant slechts riet. Er zijn geen ooievaarsbekken aangetroffen in de niet kruidenrijke en kort gehouden graslanden. Laagveen en helder water ontbreken in het plangebied.

Conclusie overige beschermde soorten

De verschillende soorten libellen, vlinders en andere ongewervelden die vermeld worden in de Wet natuurbescherming zijn aanwezig in een ander biotoop dan het plangebied. Met beschermde overige diersoorten hoeft op grond van biotoop en verspreidingsgegevens geen rekening gehouden te worden. Nader onderzoek is niet noodzakelijk.

6. SAMENVATTING, CONCLUSIE EN OVERZICHTSTABEL

Uit bureaustudie en biotooptoets is naar voren gekomen dat het onwaarschijnlijk is dat met de plannen vaste rust- en verblijfplaatsen worden aangetast van in de Wet natuurbescherming beschermde soorten. Nadelige effecten op beschermde flora en fauna kunnen daarom worden uitgesloten. Nader onderzoek is niet noodzakelijk.

De zorgplicht van de Wet natuurbescherming is altijd van toepassing. Hieronder wordt geadviseerd hoe aan deze zorgplicht invulling kan worden gegeven.

6.1 De zorgplicht zoals weergegeven in artikel 1.11

1. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.
2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in elk geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:
 - a. dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel,
 - b. indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevergd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of
 - c. voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.

Zodra een niet in de Wet natuurbescherming beschermd in het wild levende dier wordt aangetroffen tijdens de werkzaamheden kan deze worden gevangen en direct worden overgeplaatst naar een geschikte habitat in de nabijheid van het plangebied. Vegetatie of bodemmateriaal (takken, stronken, steenhopen en dergelijke) moet gefaseerd worden verwijderd, waardoor aan amfibieën en grondgebonden zoogdieren gelegenheid wordt gegeven te vluchten. Bij kap van de vegetatie in de winter dient men rekening te houden met zoogdieren in winterslaap, zoals de egel. Inachtneming van de zorgplicht betekent dat men het struikgewas handmatig en gefaseerd kapt, in plaats van met bulldozer of graafmachine.

6.2 De zorgplicht specifiek voor vogels in artikel 3.1

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Invulling zorgplicht specifiek voor vogels in artikel 3.1

Geadviseerd wordt de werkzaamheden buiten het broedseizoen plaats te laten vinden. Voor het broedseizoen geldt geen standaard periode. Globaal duurt het van 15 maart tot half juli. Indien de werkzaamheden starten binnen het broedseizoen, mogen deze pas uitgevoerd worden indien vooraf door een deskundig ecoloog is vastgesteld dat geen verstoring van broedvogels zal plaatsvinden. Wel kan worden gestart met de werkzaamheden voorafgaand aan het broedseizoen en worden doorgewerkt in het broedseizoen. Vanwege de aanwezige verstoring zullen dan geen vogels in de omgeving van het plangebied gaan broeden.

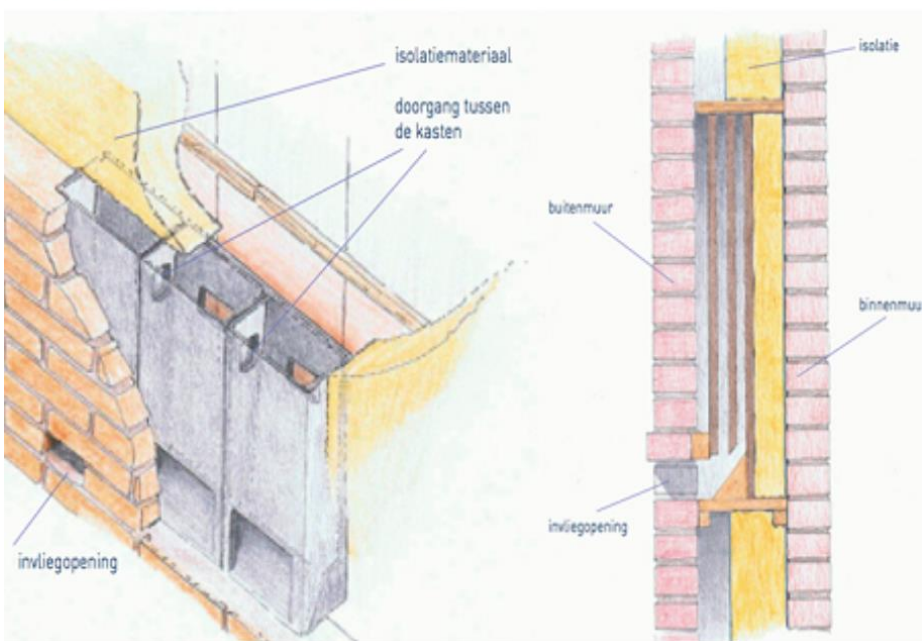
6.3 Overzicht van onderzochte soortgroepen en onderzoeksresultaten in het plangebied

Soort(groep)	Ingrep verstrend	Nader onderzoek	Ontheffing	Bijzonderheden/ opmerkingen
Vleermuizen	Nee	Nee	Nee	Geen verblijfplaatsen aanwezig, het plangebied heeft geen essentiële functie voor vleermuizen.
Grondgebonden zoogdieren	Nee	Nee	Nee	Geen beschermde soorten aanwezig.
Vogels	Mogelijk*	Nee	Nee	* Hou rekening met het broedseizoen.
Amfibieën en reptielen	Nee	Nee	Nee	Geen beschermde soorten aanwezig.
Vaatplanten	Nee	Nee	Nee	Geen beschermde soorten aanwezig.
Vissen	Nee	Nee	Nee	Geen beschermde soorten aanwezig.
Overige soorten	Nee	Nee	Nee	Geen beschermde soorten aanwezig.

Wij adviseren om de onderzoeksresultaten voor te leggen aan het bevoegd gezag om na te gaan of zij kunnen instemmen met de onderzoeksresultaten en bovengenoemde conclusies.

7. Aanbevelingen

Naast de consequenties die voortkomen uit de Wet natuurbescherming zijn wij in relatie tot de voorgenomen nieuwbouw de volgende aanbevelingen met als doel de ecologische structuren in de omgeving te versterken. Voor vleermuizen zouden open stootvoegen aangebracht kunnen worden in muren, of vleermuiskasten kunnen worden geplaatst in de spouw of tegen de muur op >2,5 meter hoogte. Eveneens kunnen vleermuisstenen worden ingemetseld (foto links boven). Zie literatuurlijst voor vermelding naar brochure vleermuisvriendelijk bouwen.

Vrijwel onzichtbare inbouw van vleermuisstenen en technische informatie over de plaatsing daarvan

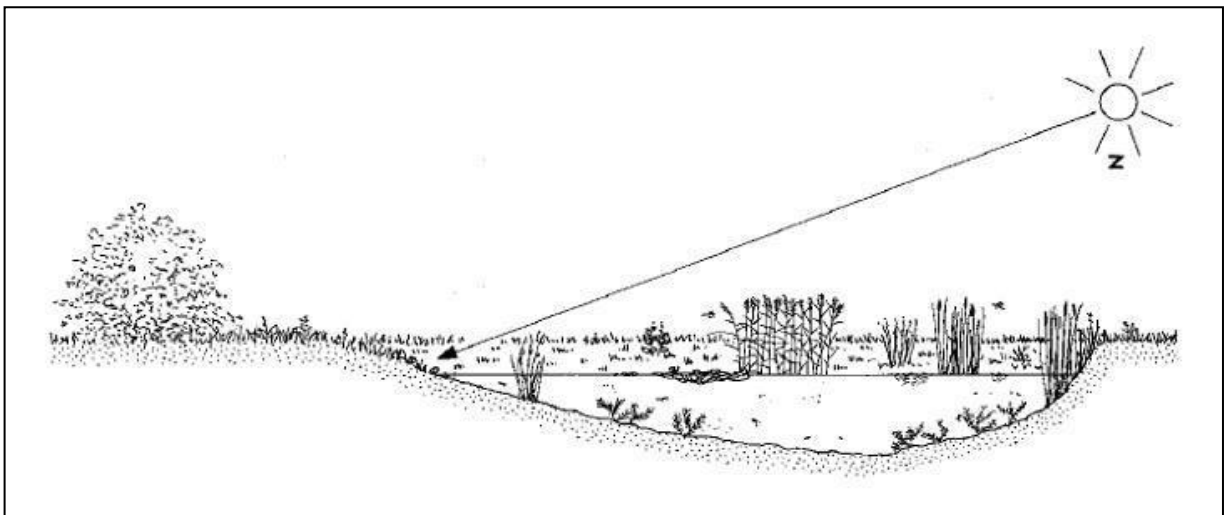
- Er kunnen neststenen worden aangebracht ten behoeve van huismussen en gierzwaluwen. Deze beschermde soorten verliezen steeds meer nestmogelijkheden.
- Voor huismussen kan ruimte open gelaten worden onder de eerste twee rijen dakpannen van de goot. Om te voorkomen dat mussen het gehele dak gaan gebruiken kan vogelschroot gemonteerd worden op de derde rij daklatten. Huismussen en andere dieren hebben behoefte aan schuilplaatsen in de omgeving. Het planten van inheemse bomen heeft de voorkeur. Liguster, lijsterbes, sleedoorn, meidoorn en vlier zijn ook bomen die in een haag geplant kunnen worden en goede bescherming geven. Bovendien dragen ze bessen.

- Creëer insectenhôtels.

Voorbeelden van insectenhôtels

Het plangebied leent zich goed voor de aanleg van een amfibieën poel.

Voorbeeld amfibieën poel.

De zon schijnt vanuit het zuiden op de noordkant van de poel. Door het talud aan de noordzijde flauwer te maken, is het water daar plaatselijk ondieper. Het water warmt daar sneller op, waardoor de amfibieëneieren en –larven zich sneller kunnen ontwikkelen.

Hoe diep je een poel moet graven hangt af van de grondsoort. Bij doorlatende gronden, zoals een zandbodem, is een diepte van een halve tot een meter onder de laagste zomergrondwaterstand voldoende. Dit komt neer op een totale diepte van 1 à 2 meter. Poelen op bodems die ondoorlatend zijn, bijvoorbeeld door een kleiige ondergrond, dienen 1,0 à 1,5 meter diep te zijn.

Het verplaatsen en opnieuw ophangen van de kerkuilenkast wordt geadviseerd. Voor steenuil kan een kast in één van de bomen worden geplaatst. Ook voor torenvalk kan een kast op paal worden neergezet. Neem contact op met een lokale natuurvereniging en/of de kerkuilenwerkgroep in de buurt.

Voor meer info over natuurinclusief bouwen zie: **Checklist groen bouwen**

Verstedelijking draagt bij aan het verlies van biodiversiteit, maar de bouw biedt ook kansen. Voor sommige dieren zijn onze steden en dorpen zelfs het belangrijkste leefgebied. Daar kan iedereen een steentje aan bijdragen.

Met de Checklist Groen Bouwen kan iedere bouwonderneming, architect of projectontwikkelaar zijn projecten en ontwerpen natuurvriendelijker maken. Het beantwoorden van enkele simpele ja/nee vragen leidt tot eenvoudige soortbeschermingsmaatregelen. <https://www.checklistgroenbouwen.nl/>

LITERATUUR EN BRONVERMELDING

Atlas van de Nederlandse vleermuizen, Limpens e.a. KNNV 1997

Bats of Britain and Europe, C. Dietz en A. Kiefer, Bloomsbury 2016

www.vleermuis.net, voor up-to-date kennis van vleermuizen

Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (RAVON)(Redactie) 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland

Stichting RAVON: www.ravon.nl

Nederlandse Oecologische Flora. Wilde planten en hun relaties. Weeda e.a. 1985-1994

Sovon Vogelonderzoek Nederland: www.sovon.nl

Vereniging Vogelbescherming: www.vogelbescherming.nl

Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep, Ministerie van LNV, 2009

Atlas van de Nederlandse Zoogdieren, Zoogdierversameniging 2016, S. Broekhuizen et al.

Nationale Databank Flora en Fauna, Verspreidingsatlas. 13 mei 2014, <http://www.verspreidingsatlas.nl/>

De Vlinderstichting: www.vlinderstichting.nl

Stichting Anemoon: www.anemoon.nl